

פרק היו בודקין

מתניתין

היטב". [רמב"ם הלכות עדות א ד].

היו בודקין אותן את העדים, דהיינו כל אחד ואחד בפני עצמו, זה שלא בפני זה, ותחילה את הגדול שבהם, כמו שלמדנו בבדיקת עדי ממון⁽¹⁾.

בשבע "חקירות" (2) אלו:

א. באיזו שבוע של היובל⁽³⁾ עבר הנידון על העבירה, כפי שאתם מעידים עליו⁽⁴⁾?

א-נ

לאחר שמאיימים הדיינים על העדים, והעדים עומדים בדבריהם, מתחילים לבדוק אותם בדרישה וחקירה. שכן "מצוות עשה לדרוש את העדים ולחקרן ולהרבות בשאלתן, ומדקדקין עליהן, ומסיעין אותן מענין לענין בעת השאלה, כדי שישתקו או יחזרו בהן אם יש בעדותן דופי, שנאמר [דברים יג טו]: ודרשת וחקרת ושאלת

1. הרמב"ם [יסודי התורה ז ז] כתב: "נצטוינו לחתוך את הדין על פי שני עדים כשרים ואף על פי שאפשר שהעידו בשקר הואיל וכשרים הם אצילנו מעמידין אותן על כשרותן".

ומה שמצריכים לדרוש ולחקור את העדים אף על פי שיש להם חזקת כשרות, כתב בספר אבני שהם [כלל כב אות ז] בשם הרמב"ן, שאם אנו דנים על אדם פרטי אנחנו אומרים שהוא מן הרוב הכשרים ולא חוששים למיעוט, אבל כשחז"ל תיקנו תקנה בשביל העולם, התחשבו עם המציאות שיש בעולם מיעוט שאינם כשרים. וכמו שכתב התוספות בשבועות [מו ב ד"ה וספרא דאגדתא], שאין אנו מתחשבים עם החזקה שהאנשים בחזקת שאינם גנבים, כאשר אין אנו אומרים על אנשים מסוימים שהם גנבים, אלא שהגנבים גנבום, שהרי יש כמה גנבים בעולם.

2. בחידושי הרי"ם [חו"מ קיט ד] הקשה שהרי "בדיקות" לחוד ו"חקירות" לחוד, כמו שיתבאר בהמשך המשנה, ומדוע המשנה כתבה תחילה לשון "בדיקות" וסיימה בלשון "חקירות", היה לה גם להתחיל "היו חוקרים אותם בשבע

3. כל שנת החמישים היא שנת יובל, ובין יובל ליובל מונים שבע שמיטות "שבע שבתות שנים שבע שנים שבע פעמים" [ויקרא כה ח], וכל שמיטה — היינו כל שבע שנים, נקראת "שבוע".

4. המנחת חינוך [מצוה תסג] הקשה, כיצד אפשר לחקור את העדים באיזה שמיטה ביובל היה, כי אמנם בבית ראשון — שאז מנו עדיין את היובלות, העדים היו יודעים את מנין השמיטה ביובל, אבל בבית שני שלא היו מונים כלל יובלות והיו דנים דיני נפשות, וכן בדיני קנסות ומלקות שדנו כל זמן שהיו דיינים סמוכים, וגם בזמנינו בדין מרומה שצריך חקירה ודרישה, כיצד ידעו העדים באיזה יובל הם, כדי לדעת באיזה שמיטה ביובל הם נמצאים, ויצטרכו לחשב את היובלות מעת שהחלו למנות. וזה דבר שאינו מסתבר.

2. בחידושי הרי"ם [חו"מ קיט ד] הקשה שהרי "בדיקות" לחוד ו"חקירות" לחוד, כמו שיתבאר בהמשך המשנה, ומדוע המשנה כתבה תחילה לשון "בדיקות" וסיימה בלשון "חקירות", היה לה גם להתחיל "היו חוקרים אותם בשבע